

TEOLLISUUSPERINTÖ- TALLENNUSTA – TAKO- YHTEISTYÖ

Risto Hakomäki

Suomen kansallismuseossa tammikuussa 2009 järjestetyssä maakuntamuseoiden ja valtakunnallisten erikoismuseoiden kokoelmapolitiikkaa ja -yhteistyötä käsittelevässä tilaisuudessa käynnistettiin hanke, jonka tavoite on museoammatillisten museoiden avoin ja aktiivinen kokoelmayhteistyö, yhdessä sovitun joustavan tallennustyönjaon toimeenpanto sekä nykyajan dokumentointi. Hanke sai nimekseen *TAKO – museoiden tallennus- ja kokoelmayhteistyö* ja sille valittiin 10-henkinen ohjausryhmä.

Yksi museoalan keskeisimmistä tunnistetuista kehityskohteista on kokoelmien kartuttamiseen ja tallentamiseen liittyvän yhteistyön lisääminen. Yhteistyön uskotaan toisaalta vähentävän päällekkäistä tallentamista (samoja objekteja useassa museossa) ja toisaalta lisäävän kokoelmien edustavuutta (suomalainen esineellinen perintö riittävän laajasti tallennettu). Lisäksi yhteistyön odotetaan lisäävän mahdollisuuksia nykyhetken dokumentointiin, joka on museoissa jäänyt vähälle huomiolle.

Toiminta on vapaaehtoista ja se toimii verkostona. TAKO-yhteistyöhön on osallistunut yhteensä n. 70 museota. Museot on jaettu seitsemään pooliin, joille on määritetty omat teemansa. Poolit ovat:

- Ihminen ja luonto
- Yksilö, yhteisö ja julkinen elämä
- Arki
- Tuotanto, palvelut ja työelämä
- Viestintä, liikenne ja matkailu
- Koulutus, taide, korkeakulttuuri ja hyvinvointi
- Trendit, vaikuttajat ja käännekohtat

Yhteistyön käynnistäminen on rakennettu kolmivuotiseksi hankkeeksi, johon on saatu avustusta opetus- ja kulttuuriministeriöltä. Vuonna 2013 hankevaihe päättyi ja toiminta siirtyi osaksi Museoviraston/Kansallismuseon toimintaa.

DOKUMENTOINTIA JA TALLENNUSTA YHTEISTYÖSSÄ

Museoviraston vuosittain jakamista, museoille tarkoitetuista innovatiivisiin hankkeisiin suunnatuista avustuksista on saatu vuosille 2011–2012 yhteensä yli 150 000 euroa TAKOn piirissä tapahtuvien nykydokumentointien toteuttamiseen.

Tämän *Tallennetaan yhdessä!* -nimisen projektin tavoite on toteuttaa poolikohtaiset yhteistyöhankkeet. Projektin osallistuu 7 poolia, joissa tekee yhteistyötä yhteensä 72 museota. Suurimmat museot osallistuvat useiden poolien työskentelyyn. Poolikohtaiset projektit keskittyvät nykyhetken dokumentointiin. Poolikohtaisten projektien lisäksi hankkeen tavoite on parantaa käytännön kokemusten kautta poolien sisäistä ja poolien välistä yhteistyötä.

Leipuri Elvi Avikainen Helsingin Kalliossa. Kuva: Museokuva/Matti Huuhka.

TEOLLISUUDEN DOKUMENTOINTIA JA TALLENNUSTA

Teollisuusperinnettä läheisimmin käsittelevä TAKOn pooli on pooli 4 nimeltään *Tuotanto, palvelut ja työelämä*. Sen alateemoja ovat teollisuus ja käsiteollisuus, työelämä, elinkeinot ja yrittäjyys, ihminen työssään ja työyhteisönsä jäsenenä sekä tekniikka, teknologia ja innovaatiot. Poolin ensimmäinen yhteinen dokumentointihanke alkaa tänä vuonna. Sen nimi on *Teollisuuden ja työelämän murros – Uusien ammattien syntyminen ja vanhojen muuttuminen*.

Pooliin kuuluu kaikkiaan 26 museota, joista vuonna 2012 toteutettavaan nykydokumentointihankkeeseen osallistuu 17 museota. Dokumentoinnit tehdään vuoden 2012 aikana kunkin museon oman aikataulun mukaisesti. Rahoitusta 4. pooli sai 26 000 euroa. Tällä summalla voidaan palkata hankkeelle yhteinen työntekijä, joka kokoaa ja muokkaa dokumentoinneissa syntyneet aineistot loppuraportiksi ja esim. verkkonäyttelyksi.

Poolin yhteinen tavoite on dokumentoida teollisuuden ja työelämän murrosta, johon liittyy oleellisesti uusien ammattien syntyminen ja vanhojen muuttuminen. Aihe on erittäin ajankohtainen, sillä teollisuus elää tällä hetkellä jatkuvassa muutoksessa. Tehtaita ja toimintoja lakkautetaan, mutta niiden tilalle yritetään saada uutta toimintaa. Perinteiset ammatit ovat osittain häviämässä tai niiden työkuva on muuttunut. Uusia ammatteja muodostuu muutosten myötä.

Kukin museo dokumentoi omalle museolleen tai toiminta-alueelleen keskeisen teollisuuden tai yksittäisessä ammatissa tapahtumassa olevan muutoksen. Dokumentointi palvelee näin jokaisen museon omaa perustoimintaa, mutta selvittää samalla laajemmin teollisuudessa, työelämässä ja ammateissa tapahtuneita muutoksia eri puolilla Suomea.

MUSEOIDEN VALITSEMAT DOKUMENTOINTIAIHEET

Hyvinkään kaupunginmuseo: Tehdassalista kaupungintaloksi

Karkkilan ruukkimuseo Senkka: Uusi valimoteknologia

Kymenlaakson museo: Käsiahtauksesta koneelliseen ahtaukseen

Lohjan Museo: Kaivosmiehen työpäivä

Outokummun kaivostamomuseo: Malmin kulku rikastamoon

Rosenlew-museo: Rosenlewiläiset nyt -nykydokumentointi ja Porin Matti -nykydokumentointi

Salon tuotanto- ja kulttuurihistoriallinen museo SAMU: Saloran tehdasrakennuksen ja sen työntekijöiden kokemuksia tuotannosta sekä tehdasrakennuksesta

Suomen kansallismuseo: Leipomoteollisuuden murros

Suomen Metsämuseo Lusto: Metsäalan uusi sukupolvi -seurantatutkimus 2011–2012

Suomen Kellomuseo: Kellosepän ammattikuvan muutos

Suomen käsityön museo: Käsi- ja taideteollisuusyhdistysten toiminnoissa ja käytänteissä tapahtuneita muutoksia.

Suomen Rautatiemuseo: Junalla itään

Vantaan kaupunginmuseo: Verkkokauppa, ostamisessa tapahtuneet muutokset

Tampereen museot Vapriikki: Biohajoavia implantteja valmistavan yrityksen dokumentointi

Turun museokeskus: Uunisevät, uudentyypisiä kaakeliuuneja valmistava yritys

Työväenmuseo Werstas: Mikä lie? Lielahden teollisuusalue nykydokumentoinnin kohteena

Varkauden museot: Teollisuuden rakennemuutos Varkaudessa

Risto Hakomäki toimii amanuenssina Suomen kansallismuseossa, kokoelmat ja tutkimus -yksikössä. Hän on TAKO-ohjausryhmän sihteeri.
risto.hakomaki@nba.fi